

УДК 911.3: 338.48

Соколовський Віктор Анатолійович

Льотна академія національного
авіаційного університету, м.
Кропивницький, Україна,
e-mail: victor.sokolovskij@gmail.com

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ПІДХОДІВ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ЯК ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РЕКРЕАЦІЙНОГО КОМПЛЕКСУ

Мета дослідження полягає у виявленні основних підходів до визначення поняття рекреаційних ресурсів та їх класифікації для виявлення ресурсної основи формування регіонального рекреаційного комплексу.

Методика. Для вирішення основних завдань дослідження використано аналітичний, порівняльний, історичний та літературний методи дослідження.

Результати. Проаналізовано існуючі підходи до визначення сутності рекреаційних ресурсів. Визначено базові критерії класифікації рекреаційних ресурсів. Розглянуто основні характеристики та властивості рекреаційних ресурсів, а також напрямки їх використання для організації рекреаційної діяльності.

Наукова новизна. Набуло подальшого розвитку визначення поняття рекреаційних ресурсів, уточнено найважливіші підходи до класифікації рекреаційних ресурсів.

Практична значимість. Дане дослідження виступає основою для дослідження рекреаційного потенціалу, а також подальшого обґрунтування створення регіонального рекреаційного комплексу. Крім того результати дослідження можуть бути використані в навчальному процесі при підготовці фахівців з рекреації та туризму.

Ключові слова: рекреаційна діяльність, рекреаційні ресурси, класифікація рекреаційних ресурсів, регіональний рекреаційний комплекс.

УДК 911.3: 338.48

Соколовский Виктор Анатольевич

Летная академия национального
авиационного университета,
г. Кропивницкий, Украина,
e-mail: victor.sokolovskij@gmail.com

АНАЛИЗ ОСНОВНЫХ ПОДХОДОВ К КЛАССИФИКАЦИИ РЕКРЕАЦИОННЫХ РЕСУРСОВ КАК ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ РЕГИОНАЛЬНОГО РЕКРЕАЦИОННОГО КОМПЛЕКСА

Цель исследования заключается в выявлении основных подходов к определению понятия рекреационных ресурсов и их классификации для выявления ресурсной основы формирования регионального рекреационного комплекса.

Методика. Для решения основных задач исследования использованы аналитический, сравнительный, исторический и литературный методы исследования.

Результаты. Проанализированы существующие подходы к определению сущности рекреационных ресурсов. Определены базовые критерии классификации рекреационных ресурсов. Рассмотрены основные характеристики и свойства рекреационных ресурсов, а также направления их использования для организации рекреационной деятельности.

Научная новизна. Получило дальнейшее развитие определение понятия рекреационных ресурсов, уточнены важнейшие подходы к классификации рекреационных ресурсов.

Практическая значимость. Данное исследование выступает основой для исследования рекреационного потенциала, а также дальнейшего обоснования создания регионального рекреационного комплекса. Кроме того, результаты исследования могут быть использованы в учебном процессе при подготовке специалистов по рекреации и туризму.

Ключевые слова: рекреационные ресурсы, классификация рекреационных ресурсов, рекреационная деятельность, региональный рекреационный комплекс.

UDC 911.3: 338.48

Sokolovskiy Viktor Anatoliyovich

Flight Academy of the National Aviation
University, Kropyvnytskyi, Ukraine,
e-mail: victor.sokolovskij@gmail.com

ANALYSIS OF BASIC APPROACHES TO CLASSIFICATION OF RECREATIONAL RESOURCES AS THE BASIS OF FORMING A REGIONAL RECREATIONAL COMPLEX

The purpose of the study lies in the identification of the main approaches to the definition of the concept of recreational resources and their classification in order to identify the resource basis of forming a regional recreational complex.

Methodology. Analytical, comparative, historical and literary research methods have been used to fulfill the main tasks of the research.

Results. The existing approaches to the definition of the essence of recreational resources have been analyzed. The basic criteria of classification of recreational resources have been determined. The basic characteristics and properties of recreational resources as well as the areas of their use for the organization of recreational activity have been considered.

Scientific novelty. The definition of the concept of recreational resources has been further developed, and the most important approaches to the classification of recreational resources have been specified.

Practical significance. This research serves as the basis for the study of recreational potential as well as for further substantiation of the creation of a regional recreational complex. In addition, the results of the study can be used in the educational process while training specialists in recreation and tourism.

Key words: recreational activity, recreational resources, classification of recreational resources, regional recreational complex.

Постановка проблеми. Формування більшості рекреаційних послуг передбачає використання надзвичайно важливого елемента продуктивних сил – рекреаційних ресурсів. Саме визначення рекреаційних ресурсів та їх класифікація є важливою проблемою при окресленні ресурсної бази для організації рекреаційної діяльності, адже це питання доволі довгий час залишається дискусійним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню рекреаційних ресурсів присвячена ціла низка робіт вчених на пострадянському просторі, в тому числі і вітчизняних – М. Багрова, Л. Багрової, В. Безуглого,

О. Бейдика, Ю. Веденіна, Є. Желудковського, В. Жученко, Є. Котлярова, М. Крачила, С. Кузика, В. Мацоли, М. Мироненка, Н. Недашківської, В. Побірченко, М. Поколодної, В. Преображенського, Н. Сажневої, Н. Страчкової, І. Твердохлебова, О. Шаблія, І. Школи та багатьох інших.

Проблему виявлення рекреаційних ресурсів та підвищення ефективності їх використання також досліджувало достатньо вчених в галузі рекреації, зокрема В. Бабарицька, О. Бейдик, М. Блага, В. Гетьман, В. Єна, Г. Казачковська, В. Мацола, М. Поколодна, Н. Сажнева, І. Смаль, Д. Стеченко – в Україні; М. Гіоргієвські, Г. Гобілато, Д. Боуен, С. Кожухаров, Д. Мейкенз, Д. Наковські, С. Пейдж, К. Холл – за кордоном.

Складність визначення поняття рекреаційних ресурсів пояснюється багатьма чинниками, серед яких головною є історична мінливість рекреаційної діяльності під впливом суспільного розвитку та постійного зростання рекреаційних потреб, що в свою чергу призводить до підвищення вимог до кількісних та якісних характеристик ресурсів. Крім того суттєво впливає на дану проблему масштабність залучення та спеціалізованість використання генетично однорідних рекреаційних ресурсів, враховуючи одночасно їх якісну неоднорідність. В умовах трансформаційних процесів в економіці України невпинно зростає роль фінансово-економічних та інфраструктурних ресурсів і тому в багатьох дослідженнях постає проблема їх виділення в окрему групу рекреаційних ресурсів. І таке доповнення на сучасному етапі є досить логічним, адже наприклад, економічна енциклопедія дає таке визначення поняття ресурси – (фр. *ressources* – засіб, від латин. *resurgo* – підіймаюсь, виникаю, поновлююсь знову) – природні, сировинні, матеріальні, трудові, фінансові цінності, які можуть бути використані в разі потреби на створення товарних ресурсів, надання послуг, одержання додаткової вартості [1].

Виклад основного матеріалу. Аналіз наукових робіт з рекреаційної проблематики показує наявність неоднозначних підходів до визначення поняття рекреаційних ресурсів, коли вони розглядаються як: природні, природно-технічні, соціально-економічні геосистеми та їх елементи (Л. Багрова, М. Багров, А. Бобкова, І. Зорін, В. Квартальнов, В. Преображенский) [2-5]; природні, природно-технічні та соціально-економічні комплекси та елементи (О. Бейдик, Е. Ванієва, В. Жученко, В. Кислий, Л. Черчик) [6-10]; природні, трудові, культурно-історичні, фінансові, матеріально-технічні, біосоціальні засоби і фактори, даності (М. Блага, Л. Лук'янова, В. Мацола, В. Цибух, І. Школа) [11-14]; складові загальних ресурсів, компоненти природних, культурних, соціально-економічних (М. Бочваров, Ю. Веденін, Р. Возняк, С. Генсірук, М. Мироненко, Д. Ніколаєнко, Т. Ніколаєнко, М. Нижник, М. Нудельман, І. Петренко, В. Полторанов, М. Разумихін) [15-20]; об'єкти і явища (природні, соціально-економічні, культурно-історичні) та результати антропогенної діяльності (М. Багров, І. Балабанов, А. Балабанов, М. Біржаков, В. Гуляєв, Д. Клиновий, М. Крачило, М. Мироненко,

М. Паламарчук, О. Паламарчук, М. Покоłodна, І. Твердохлебов, Л. Чернюк, І. Школа, Е. Щепанський, А. Щитов) [2, 13, 21-24].

Як бачимо, ресурсна проблематика досить докладно висвітлена в науковій літературі, у зв'язку з чим існує розмаїття визначень поняття “рекреаційні ресурси”. Такі погляди на проблему пояснюються, перш за все, дискусійністю основних понять рекреації та її значною залежністю від тенденцій суспільного розвитку. Саме тому значна кількість вчених розділяють поняття “рекреаційні ресурси” та “умови рекреаційної діяльності” за принципом виділення матеріальної основи рекреаційної діяльності – рекреаційних ресурсів та сприятливих факторів – рекреаційних умов. Тобто рекреаційні ресурси виступають елементами господарського обігу, а рекреаційні умови, в свою чергу, – потенційними рекреаційними ресурсами, які на певному етапі суспільного розвитку ще не залучені до прямого використання в рекреаційному господарстві. Виходячи з означення ресурсів, поданого вище [1], такий розподіл є не доцільним, адже ресурсами, слід вважати як актуальні так і потенційні об'єкти та явища, придатні для організації рекреаційної діяльності.

Для кращого розуміння сутності поняття рекреаційних ресурсів необхідно визначити їх генетичні, якісні та функціональні характеристики, за якими здійснено аналіз визначень даного поняття (табл. 1). Крім того, аналіз даних характеристик буде використано як основу при класифікації рекреаційних ресурсів. Розглядаючи генетичні характеристики рекреаційних ресурсів, відзначимо, що всі вони – об'єкти і явища природного, антропогенного (технічного, соціально-економічного) чи змішаного (природно-антропогенного) походження.

Головними функціональними характеристиками таких об'єктів і явищ, в процесі їх переходу до категорії рекреаційних ресурсів, є їх придатність чи непридатність для організації рекреаційної діяльності (рис. 1), під якою слід розуміти двосторонній процес виробництва та споживання рекреаційних послуг.

Розглядаючи якісні характеристики рекреаційних ресурсів, необхідно звертати увагу на їх функціональні особливості та специфічні риси, які в значній мірі будуть визначати конкурентоспроможність майбутніх рекреаційних послуг. Головними якісними характеристиками рекреаційних ресурсів виступають: корисні властивості – лікувально-профілактичні можливості, відновлювально-релаксаційні, розвиваючі тощо; історична та художньо-естетична цінність, атрактивність, комфортність, різноманітність, унікальність, екзотичність, доступність тощо. Слід звернути увагу на постійне підвищення вимог до якісних характеристик ресурсів з боку рекреантів, що в свою чергу визначає динамічний характер якості ресурсів.

Виходячи з генетичних та функціональних характеристик рекреаційних ресурсів, вважаємо за необхідне їх класифікувати, взявши за основу схему О. Бейдика (табл. 2). Але спочатку проаналізуємо існуючі на сьогоднішній день класифікації рекреаційних ресурсів.

Аналіз розподілу та структури поняття «рекреаційні ресурси»

Автори, роки, посилання	Генетична характеристика	Елемент середовища	Якісні ознаки
Мироненко М., Твердохлебов І. 1981 [22, С.84]	природні, та антропогенні	об'єкти і явища	атрактивність, екзотичність, унікальність, контрастність і ритм ландшафтів, географічна специфіка та інші.
Багров М. 1983 [2, С.239]	природного та антропогенного походження	об'єкти і явища	лікувально-оздоровче значення, естетична привабливість та історико-художня цінність
Полторанов В. 1984 [15, С.142]	природні та антропогенні	компоненти і об'єкти	лікувально-відновлювані властивості, соціально-історична та естетична цінність, належність до пам'ятників природи
Генсірук С., Нижник М., Возняк Р. 1987 [17, С.23]	комплекси природних та соціально-економічних	компоненти комплексів	лікувально-оздоровча, пізнавальна та утилітарна цінність
Кислий В. 1989 [6, С.9]	природні, соціальні та соціально-економічні	територіальні поєднання факторів	залежать від затрат матеріальних засобів і праці
Паламарчук М., Паламарчук О. 1998 [24, С.41]	природно-фізіологічні та соціально-економічні	об'єкти	лікувальні, оздоровчі, спортивні та пізнавальні властивості
Мацола В. 1997 [11, С.112]	природні, культурні та матеріально-технічні	об'єкти, фактори, речовини та їх властивості	лікувально-оздоровчі властивості багатопільового призначення, суспільно-виховне значення, пізнавальний інтерес
Бейдик О. 2001 [9, С.42]	природного, природно-антропогенного та соціального походження	об'єкти та явища	лікувальні, оздоровчі та туристично-пізнавальні властивості
Зорін І., Квартальнов В. 2000 [4, С.79]	природні та антропогенні	геосистеми, артефакти	комфортні властивості та споживацька цінність
	природні	тіла та явища	
Школа І. 2005 [13, С.32]	природні та штучно створені людиною	об'єкти	лікувальна ефективність, привабливість, доступність, екскурсійна значимість, пейзажне різноманіття
Покоłodна М. 2012 [21, С.59]	природного та антропогенного походження	об'єкти і явища	сприятливі кількісні і якісні характеристики для організації рекреаційної діяльності
Гродзинська І., Нездоймінов С., Гусева О., Замкова А. 2014 [26, С.77-78]	природні, культурні та матеріально-технічні	об'єкти, фактори, речовини та їх властивості	лікувально-оздоровчі та інші рекреаційні властивості багатопільового призначення, суспільно-виховне значення, пізнавальний інтерес

*Складено автором за джерелами 2, 4, 6, 9, 11, 13, 15, 17, 21, 22, 24, 26

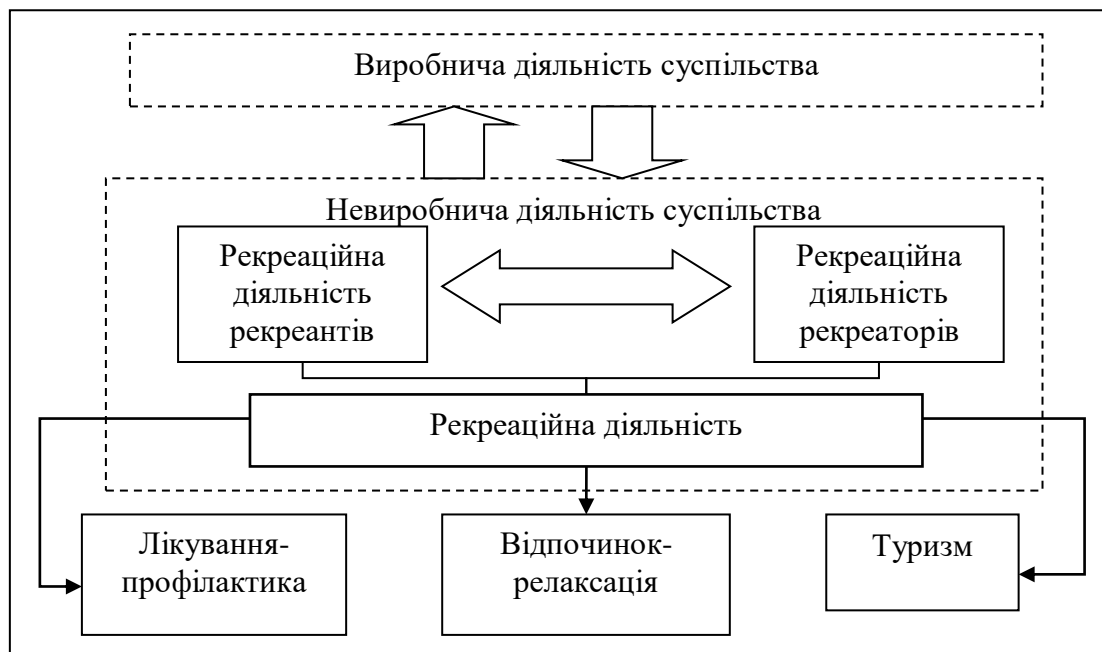

Рис.1 Рекреаційна діяльність в суспільній системі „виробництво – споживання”

Відразу зазначимо, що єдиної загальновизнаної класифікації рекреаційних ресурсів не розроблено, більшість з існуючих класифікацій, представлених авторами [1-30], можна поділити на два основні різновиди – генетичні, в основі яких закладено походження ресурсів та функціональні, в основі яких лежить можливість використання в різних видах рекреаційної діяльності. Найбільш поширеним є перший вид, адже він дозволяє достатньо чітко визначати групи ресурсів, як об’єкти і явища природного, антропогенного та природно-антропогенного походження.

Група функціональних класифікацій є менш поширеною, адже вони ґрунтуються на розподілі рекреаційних ресурсів в залежності від форм рекреаційної діяльності. Серед проаналізованих джерел, інколи прослідковується тенденція окремо розглядати туристські, лікувально-профілактичні ресурси та ресурси для відпочинку. Слід зазначити, що визначення туристських ресурсів і ресурсів відпочинку не відрізняються від визначення рекреаційних ресурсів, хоча поняття туризму і відпочинку досить чітко розгалужені. Так, відпочинок – це будь-яка людська діяльність у вільний час, непов’язана із задоволення нагальних потреб, переважно побутового характеру. Відпочинок, в залежності від наявного об’єму вільного часу, можна поділити на короткочасний і довготривалий. Короткочасний (інклюзивний, щоденний, епізодичний) передбачає повернення до свого постійного місця проживання на ночівлю, територіально обмежується первинним житлом, міською і приміською зоною. А довготривалий (щотижневий, щоквартальний, щорічний) відпочинок – з ночівлею поза межами свого постійного помешкання – практично не обмежений у просторі і за своєю сутністю відповідає поняттю туризм.

Класифікація рекреаційних ресурсів

Генетична			Функціональна			
			Ресурси для відпочинку	Лікувально-профілактичні ресурси	Туристські ресурси	
Природно-рекреаційні ресурси			Кліматичні	+	+	
			Орографічні	+	+	+
			Ландшафтні	+		+
			Спелеологічні	+	+	+
			Бальнеологічні		+	
			Водні	+	+	+
			Флористичні	+	+	+
			Фауністичні	+		+
			Унікальні природні об'єкти	+		+
Природно-антропогенні рекреаційні ресурси	Природного походження	Міжнародного значення	Національні парки	+		+
			Біосферні заповідники	+		
		Державного значення	Природні заповідники	+		+
			Заказники	+		+
			Пам'ятки природи	+		+
		Місцевого значення	Регіональні ландшафтні парки	+		+
	Заповідні урочища		+		+	
	Заказники		+		+	
	Пам'ятки природи		+		+	
	Антропогенного походження		Лісо-, гідро-, лукопарки	+		
			Дендропарки	+		+
		Зоопарки	+		+	
		Ботанічні сади	+		+	
		Печерні міста	+		+	
		Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва	+		+	
Суспільно-історичні рекреаційні ресурси	Архітектурно-історичні	Пам'ятки сакральної архітектури	+		+	
		Пам'ятки громадської архітектури	+		+	
		Пам'ятки військової архітектури	+		+	
		Малі архітектурні форми	+		+	
	Подійні	Військово-політичні	+		+	
		Культурні	+		+	
		Економічні	+		+	
	Біосоціальні	Екологічні	+		+	
		Народження	+		+	
		Проживання	+		+	
		Діяльність	+		+	
	Соціально-економічні рекреаційні ресурси		Поховання	+		+
Рекреаційні будівлі і споруди			+	+	+	
Інфраструктурні			+	+	+	
Фінансово-економічні			+	+	+	
Трудові			+	+	+	

*Складено автором за джерелами 9, 21, 22

Основною відмінністю між туристськими ресурсами та ресурсами для відпочинку є їх різна віддаленість від постійного місця проживання рекреантів, а тому такий розподіл є доволі умовним. Використання такого типу класифікацій, на наш погляд, є не зовсім доцільним з погляду визначення об'єму актуальних і потенційних ресурсів та їх використання, оскільки в реальному житті дуже важко розрізнити ресурси, які мають бути задіяні окремо лише для відпочинку, туризму або лікування.

Але в той же час існування таких класифікацій дозволяє прогнозувати потенційні можливості регіону приймати внутрішньо регіональні та зовнішні потоки рекреантів, залежно від сезонів масового використання вільного часу для рекреаційної діяльності.

Серед проаналізованих джерел в табл. 1 переважають думки авторів про необхідність виділення природних, природно-антропогенних, антропогенних (культурно-історичних чи суспільно-історичних) та соціально-економічних рекреаційних ресурсів. Окремі вчені вважають за необхідне в сучасних умовах виділяти в складі рекреаційних ресурсів трудових та фінансових ресурсів [11, 21, 24, 26]. І таке доповнення є раціональним, адже інфраструктура, що обслуговує потреби виробництва і населення, має системний характер і відіграє системоутворюючу роль для всього господарства регіону і його територіальної структури. Інфраструктура ж відрізняється, насамперед, своєю сполучною роллю у всьому господарстві, з'єднуючи ресурси з виробництвом та виробництво зі споживанням. Визначаючи багато в чому характер розселення, у тому числі його форми, вона в той же час в значній мірі ним зумовлена, так що причини і наслідки тут зворотні, згодом вони міняються місцями [25, С.203]. Фінансово-економічні ресурси відіграють значну роль у формуванні регіонального рекреаційного комплексу адже вони забезпечують освоєння ресурсів та формування інфраструктури.

Висновки. В рамках проведеного дослідження проаналізовано існуючі підходи до визначення сутності рекреаційних ресурсів. Набуло подальшого розвитку визначення поняття рекреаційних ресурсів, адже визначення рекреаційних ресурсів та їх класифікація є важливою проблемою при окресленні ресурсної бази для організації рекреаційної діяльності, тому це питання доволі довгий час залишається дискусійним. В процесі дослідження було визначено базові критерії класифікації рекреаційних ресурсів. Найбільш вважаємо доцільним виділення чотирьох генетичних типів: природні, природно-антропогенні, суспільно-культурні та соціально-економічні; а також трьох функціональних типів ресурсів – туристські, лікувально-профілактичні та ресурси для відпочинку. Розглянуто основні характеристики та властивості рекреаційних ресурсів, а також напрямки їх використання для організації рекреаційної діяльності. Аналіз рекреаційних ресурсів виступає основою для дослідження рекреаційного потенціалу, а також подальшого обґрунтування створення регіонального рекреаційного комплексу.

Список використаних джерел:

1. Економічна енциклопедія [електронний ресурс]. – режим доступу: <http://enbv.narod.ru/text/Econom/encyclo/str/E-702.html>
2. Багров Н. В. Рекреационные ресурсы // Украинская Советская Энциклопедия. – К.: Гл. ред. Укр. Сов. Энц., 1983. – Т. 9. – С.139.
3. Рекреационные ресурсы (подходы к анализу понятия) / Л. А. Багрова, Н. В. Багров, В. С. Преображенский // Изв. АН СССР Сер. географ. – 1977. - №2. – С. 5-12.
4. Зорин И. В. Энциклопедия туризма. Справочник / И. В. Зорин, В. А. Квартальнов – М.: Финансы и статистика, 2000. –368 с.
5. Бобкова А. Г. Правове забезпечення рекреаційної діяльності: Автореф. дис ... док. юрид. наук – Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, 2001. – 19 с.
6. Кислый В. Н. Экономическая оценка природных рекреационных ресурсов в условиях совершенствования хозяйственного механизма рекреационного природопользования (на примере оценки бальнеологических местностей): Автореф. дис... канд. экон. наук: 08.00.19 / Одесское отд. ин-та экономики АН УССР. – Одесса, 1989. – 18 с.
7. Черчик Л. М. Формування та розвиток територіальної рекреаційної системи регіону (на прикладі Волинської області): Автореф. дис... канд. економ. наук: / Інститут регіональних досліджень НАН України. – Л., 1999. – 21с.
8. Жученко В. Г. Деякі проблеми формування туристично-рекреаційного комплексу українського Полісся / В. Г. Жученко // Туристично-краєзнавчі дослідження. Матеріали III Всеукраїнської наук.-практ. конф. "Туризм в Україні: економіка та культура". Світязь, 9-10 вересня 1998 р. Вип.1. Ч.1. – 1998. – С. 235-240.
9. Бейдик О. О. Рекреаційно-туристські ресурси України: Методологія та методика аналізу, термінологія, районування: Монографія / О. О. Бейдик. – К.: Київський ун-тет, 2001. – 395 с.
10. Ваниева Э. А. Рекреационные ресурсы Крыма: современное состояние и перспективы развития / Э. А. Ваниева // Культура народов Причерноморья. – 2005. – №68. – С. 90-93
11. Мацола В. І. Рекреаційно-туристичний комплекс України: Монографія (Ін-т регіональних досліджень НАН України) за ред. М. І. Долішнього. – Львів, 1997. – 259 с.
12. Блага М. М. Географічні відмінності та шляхи оптимізації використання рекреаційно-ресурсного потенціалу гірсько-приморських територій Криму: Автореф. дис ... канд. геогр. наук. – Таврійський національний університет ім. В. І. Вернадського. – Симферополь, 2000. - 31 с.
13. Менеджмент туристичної індустрії: Навч. посібник / За ред проф. І. М. Школи. – Чернівці: ЧТЕІ КНТЕУ, 2005 – 596 с.
14. Лукьянова Л. Г. Рекреационные комплексы: Учеб. пособие /Л. Г. Лукьянова, В. И. Цыбух. – К.: Вища шк., 2004. - 346 с.
15. Полторанов В. В. Рекреация / В. В. Полторанов // Большая медицинская энциклопедия. – М.: Сов. Энциклопедия. – 1984. – Т. 22. – С. 141 – 145.
16. Нудельман М. С. Социально-экономические проблемы рекреационного природопользования / М. С. Нудельман – К.: Наукова думка, 1987. – 131 с.
17. Генсирук С. А. Рекреационное использование лесов / С. А. Генсирук, М. С. Нижник, Р. Р. Возняк – К.: Урожай, 1987 – 247 с.
18. Разумихин Н. В. Природные ресурсы и их охрана / Н. В. Разумихин. – Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1987. – 270 с.
19. Мироненко Н. С. Рекреационные системы / Под ред. Н. С. Мироненко, М. Бочварова – М.: Изд-во Моск. гос. ун-та, 1986. – 136 с.
20. Николаенко Т. В. История и региональные особенности мирового туризма / Т. В. Николаенко, Д. В. Николаенко – Харьков, Межд. Слав. ун-т, 1998. – 269 с.
21. Покоłodна М. М. Рекреаційна географія: навч. посібник / М. М. Покоłodна – Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2012. – 275 с.
22. Мироненко Н. С. Рекреационная география. / Н. С. Мироненко, И. Т. Твердохлебов – М.: Изд-во Моск. гос. ун-та, 1981. – 208 с.
23. Крачило Н. П. География туризма / Н. П. Крачило – К.: Вища школа, 1987. – 208 с.
24. Паламарчук М. М. Економічна і соціальна географія України з основами теорії: Посібник для викладачів економічн. і географічн. ф-тів вузів, наук. працівників, аспірантів / М. М. Паламарчук, О. М. Паламарчук – К.: Знання, 1998. – 416 с.

25. Мироненко Н. С. Страноведение: Теория и методы. / Н. С. Мироненко – М.: Аспект Пресс, 2001. – 268 с.
26. Основы рекреалогії (економіко-екологічний та маркетинговий аспект): навч. посіб. / І. О. Гродзинська, С. Г. Нездоймінов, О. В. Гусева, А. В. Замкова – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 264 с.
27. Симочко Г. В. Поняттєво-термінологічний апарат та підходи до класифікації туристично-рекреаційних ресурсів / Г. В. Симочко // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка: Серія "Географія" / гол. редактор Царик Л.П. - Тернопіль : СМП "Тайп", 2012. - №2. Випуск 32. - С.78-83
28. Davis, Hugh C. 1971. The recreation-resource inventory process for state and regional plans. In: Larson, E. vH., ed. The Forest Recreation Symposium. State University of New York College of Forestry. Retrieved from https://www.nrs.fs.fed.us/pubs/other/recsym/recreation_symposium_proceedings_001.pdf
29. Gjorgievski Mijalce, Saso Kozuharov and Dejan Nakovski. Tipology of recreational-tourism resources as an important element of the tourist offer. Special issue, UTMS Journal of Economics 4 (1): 2013. – P. 53 – 60. Retrieved from <http://www.utmsjoe.mk/files/Vol.%204%20No.%201/1-6-B-Gjorgievski-Kozuharov-Nakovski.pdf>
30. Hall C. M., Page S. J. The Geography of Tourism and Recreation: Environment, Place and Space. London: Routledge, 2014, 470 p.

Список использованных источников:

1. Экономическая энциклопедия [электронный ресурс]. – режим доступа: <http://enbv.narod.ru/text/Econom/encyclo/str/E-702.html>
2. Багров Н. В. Рекреационные ресурсы // Украинская Советская Энциклопедия. – К.: Гл. ред. Укр. Сов. Энц., 1983. – Т. 9. – С.139.
3. Рекреационные ресурсы (подходы к анализу понятия) / Л. А. Багрова, Н. В. Багров, В. С. Преображенский // Изв. АН СССР Сер. географ. – 1977. - №2. – С. 5-12.
4. Зорин И. В. Энциклопедия туризма. Справочник / И. В. Зорин, В. А. Квартальнов – М.: Финансы и статистика, 2000. –368 с.
5. Бобкова А. Г. Правовое обеспечение рекреационной деятельности: Автореф. дис ... док. юрид. наук – К., – Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев, 2001. – 19 с.
6. Кислый В. Н. Экономическая оценка природных рекреационных ресурсов в условиях совершенствования хозяйственного механизма рекреационного природопользования (на примере оценки бальнеологических местностей): Автореф. дис... канд. экон. наук: 08.00.19 / Одесское отд. ин-та экономики АН УССР. – Одесса, 1989. – 18 с.
7. Черчик Л. М. Формирование и развитие территориальной рекреационной системы региона (на примере Волынской области): Автореф. дис... канд. эконом. наук: / Институт региональных исследований НАН Украины. – Л., 1999. – 21с.
8. Жученко В. Г. Некоторые проблемы формирования туристическо-рекреационного комплекса украинского Полесья / В. Г. Жученко // Туристическо-краеведческие исследования. Материалы III Всеукраинской научн.-практ. конф. "Туризм в Украине: экономика та культура". Свитязь, 9-10 сентября 1998 г. Вып.1. Ч.1. – 1998. – С. 235-240.
9. Бейдик А. А. Рекреационно-туристские ресурсы Украины: Методология та методика анализа, терминология, районирование: Монография / А. А. Бейдик. – К.: Киевский ун-тет, 2001. – 395 с.
10. Ваниева Э. А. Рекреационные ресурсы Крыма: современное состояние и перспективы развития / Э. А. Ваниева // Культура народов Причерноморья. – 2005. – №68. – С. 90-93
11. Мацола В. И. Рекреационно-туристический комплекс Украины: Монография (Ин-т региональных исследований НАН Украины) под ред. М. И. Долишнего. – Львов, 1997. – 259 с.
12. Блага Н. Н. Географические различия и пути оптимизации использования рекреационно-ресурсного потенциала горно-приморских территорий Крыма: Автореф. дис ... канд. геогр. наук. – Таврический национальный университет им. В. И. Вернадського, – Симферополь, 2000. – 31 с.
13. Менеджмент туристической индустрии: Уч. пособие / Под ред. проф. И. М. Школы. – Черновцы: ЧТЕИ КНТЭУ, 2005 – 596 с.

14. Лукьянова Л. Г. Рекреационные комплексы: Учеб. пособие /Л. Г. Лукьянова, В. И. Цыбух. – К.: Высшая шк., 2004. - 346 с.
15. Полторанов В. В. Рекреация / В. В. Полторанов // Большая медицинская энциклопедия. – М.: Сов. Энциклопедия. – 1984. – Т. 22. – С. 141 – 145.
16. Нудельман М. С. Социально-экономические проблемы рекреационного природопользования / М. С. Нудельман – К.: Научная мысль, 1987. – 131 с.
17. Генсирук С. А. Рекреационное использование лесов / С. А. Генсирук, М. С. Нижник, Р. Р. Возняк – К.: Урожай, 1987 – 247 с.
18. Разумихин Н. В. Природные ресурсы и их охрана / Н. В. Разумихин. – Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1987. – 270 с.
19. Мироненко Н. С. Рекреационные системы / Под ред. Н. С. Мироненко, М. Бочварова – М.: Изд-во Моск. гос. ун-та, 1986. – 136 с.
20. Николаенко Т. В. История и региональные особенности мирового туризма / Т. В. Николаенко, Д. В. Николаенко – Харьков, Межд. Слав. ун-т, 1998. – 269 с.
21. Поколотная М. М. Рекреационная география: уч. пособие / М. М. Поколотная – Харк. нац. акад. гор. хоз-ва. – Х.: ХНАГХ, 2012. – 275 с.
22. Мироненко Н. С. Рекреационная география. / Н. С. Мироненко, И. Т. Твердохлебов – М.: Изд-во Моск. гос. ун-та, 1981. – 208 с.
23. Крачило Н. П. География туризма / Н. П. Крачило – К.: Вища школа, 1987. – 208 с.
24. Паламарчук М. М. Экономическая и социальная география Украины с основами теории: Пособие для преподавателей эконом. і географ. ф-тов вузов, науч. работников, аспирантов / М. М. Паламарчук, О. М. Паламарчук – К.: Знання, 1998. – 416 с.
25. Мироненко Н. С. Страноведение: Теория и методы. / Н. С. Мироненко – М.: Аспект Пресс, 2001. – 268 с.
26. Основы рекреологии (экономико-экологический и маркетинговый аспект): уч. пособ. / И. О. Гродзинская, С. Г. Нездойминов, О. В. Гусева, А. В. Замковая – К.: «Центр учебной литературы», 2014. – 264 с.
27. Симочко Г. В. Понятийно-терминологический аппарат та подходы к классификации туристическо-рекреационных ресурсов / Г. В. Симочко // Научные записки Тернопольского национального педагогического университета имени Владимира Гнатюка: Серия "География" / гл. редактор Царик Л.П. - Тернополь: СМП "Тайп", 2012. - №2. Выпуск 32. - С.78-83
28. Davis, Hugh C. 1971. The recreation-resource inventory process for state and regional plans. In: Larson, E. vH., ed. The Forest Recreation Symposium. State University of New York College of Forestry. Retrieved from https://www.nrs.fs.fed.us/pubs/other/recsym/recreation_symposium_proceedings_001.pdf
29. Gjorgievski Mijalce, Saso Kozuharov and Dejan Nakovski. Tipology of recreational-tourism resources as an important element of the tourist offer. Special issue, UTMS Journal of Economics 4 (1): 2013. – P. 53 – 60. Retrieved from <http://www.utmsjoe.mk/files/Vol.%204%20No.%201/1-6-B-Gjorgievski-Kozuharov-Nakovski.pdf>
30. Hall C. M., Page S. J. The Geography of Tourism and Recreation: Environment, Place and Space. London: Routledge, 2014, 470 p.

References:

1. Ekonomicheskaya entsiklopediya [Economic Encyclopedia]. (n.d.). <http://enbv.narod.ru> Retrieved from: <http://enbv.narod.ru/text/Econom/encyclo/str/E-702.html> [in Russian].
2. Bagrov N. V. (1983) *Rekreatsionnyye resursy [Recreational Resources]*. Kiev Ch. ed. Ukr. Sov. Ents. (Vols. 9), [in USSR].
3. Bagrova L. A., Bagrov N. V., & Preobrazhenskiy V. S. (1977) *Rekreatsionnyye resursy (podkhody k analizu ponyatiya) [Recreational resources (approaches to the analysis of the concept)]*. *Proceedings of the USSR Academy of Sciences Series geographer*, 2, p. 5-12. [in USSR].
4. Zorin I. V. (2000) *Entsiklopediya turizma. Spravochnik [Encyclopedia of Tourism. Reference book]* Moscow: Finance and Statistics [in Russian].
5. Bobkova A. G. (2001) *Pravove zabezpechennya rekreatsiynoyi diyal'nosti [Legal support of recreational activities] Extended abstract of Doctor's thesis*. Kiev: Kiev Taras Shevchenko National University Taras Shevchenko National University [in Ukrainian].

6. Kislyy V. N. (1989) Ekonomicheskaya otsenka prirodnykh rekreatsionnykh resursov v usloviyakh sovershenstvovaniya khozyaystvennogo mekhanizma rekreatsionnogo prirodopol'zovaniya (na primere otsenki bal'neologicheskikh mestnostey) [Economic Assessment of Natural Recreational Resources in the Conditions of Improving the Economic Mechanism of Recreational Nature Management (Using the Evaluation of Balneological Locations)] *Extended abstract of candidate's thesis*. Odessa: Odessa Dep. Institute of Economics Academy of Sciences of Ukraine [in Ukrainian].
7. Cherchik L. M. (1999) Formuvannya ta rozvytok terytorial'noyi rekreatsionnoyi systemy rehionu (na prykladi Volyns'koyi oblasti) [Formation and development of the territorial recreational system of the region (on the example of the Volyn region)] *Extended abstract of candidate's thesis*. Lviv: Institute for Regional Studies, NAS of Ukraine [in Ukrainian].
8. Zhuchenko V. G. (1998) Deyaki problemy formuvannya turystychno-rekreatsionnoho kompleksu ukrayins'koho Polissya [Some problems of the formation of the tourist-recreational complex of the Ukrainian Polissya]. *Turystychno-krayeznavchi doslidzhennya – Tourist-lore studies: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference «Tourism in Ukraine: Economics and Culture»* (Vols. 1), (pp. 235-240) Svityaz [in Ukrainian].
9. Baidyk O. O. (2001) *Rekreatsiono-turyst-s'ki resursy Ukrayiny: Metodolohiya ta metodyka analizu, terminolohiya, rayonuvannya* [Recreational and tourist resources of Ukraine: Methodology and methods of analysis, terminology, zoning]. Kyiv: Kyiv University [in Ukrainian].
10. Vaniyeva E. A. (2005) Rekreatsionnyye resursy Kryma: sovremennoye sostoyaniye i perspektivy razvitiya [Recreational resources of the Crimea: current state and development prospects]. *Kul'tura narodov Prichernomor'ya – Culture of the Black Sea Peoples*, 68, 90-93 [in Ukrainian]
11. Matsola V. I. (1997) *Rekreatsiono-turystychnyy kompleks Ukrayiny* [Recreational-tourist complex of Ukraine]. Lviv [in Ukrainian].
12. Blaga M. M. (2000) Heohrafichni vidminnosti ta shlyakhy optymizatsiyi vykorystannya rekreatsiono-resursnoho potentsialu hirs'ko-prymors'kykh terytoriy Krymu [Geographical differences and ways to optimize the use of the recreational and resource potential of the mountain and coastal territories of Crimea] *Extended abstract of candidate's thesis*. Simferopol: Tavriya National University. V.I. Vernadsky [in Ukrainian].
13. Shkola I. M. (Eds.). (2005). *Menedzhment turystychnoyi industriyi* [Tourism Industry Management]. Chernivtsi: CHTEI KNTEU [in Ukrainian].
14. Luk'yanova L. G. (2004). *Rekreatsionnyye komplekсы* [Recreational complexes]. Kyiv: Vyscha shkola [in Ukrainian].
15. Poltoranov V. V. (1984) Rekreatsiya [Recreation]. *Bol'shaya meditsinskaya entsiklopediya – Big Medical Encyclopedia*, (Vols. 22), (pp. 141-145). Moscow: Soviet Encyclopedia [in USSR].
16. Nudel'man M. S. (1987) *Sotsial'no-ekonomicheskiye problemy rekreatsionnogo prirodopol'zovaniya* [Socio-economic problems of recreational nature management]. Kyiv: Nauchnaya mysl' [in Ukrainian].
17. Gensiruk S. A., Nizhnik M. S., & Voznyak R. R. (1987) *Rekreatsionnoye ispol'zovaniye lesov* [Recreational use of forests]. Kyiv: Urozhay [in Ukrainian].
18. Razumikhin N. V. (1987) *Prirodnyye resursy i ikh okhrana* [Natural resources and their protection]. Leningrad: Izd-vo Leningr. un-ta [in USSR].
19. Mironenko N. S. & Bochvarov M. (1986) *Rekreatsionnyye sistemy* [Recreation Systems]. Moscow: Izd-vo Mosk. gos. un-ta [in USSR].
20. Nikolayenko T. V., & Nikolayenko D. V. (1998) *Istoriya i regional'nyye osobennosti mirovogo turizma* [History and regional peculiarities of world tourism]. Khar'kov: Mezhd. Slav. un-t [in Ukrainian].
21. Pokolodna M. M. (2012) *Rekreatsiyna heohrafiya* [Recreational geography]. Khar'kov: KHNAMH [in Ukrainian].
22. Mironenko N. S., & Tverdokhlebov I. T. (1981) *Rekreatsionnaya geografiya* [Recreational geography]. Moscow: Izd-vo Mosk. gos. un-ta [in USSR].
23. Krachylo N. P. (1987) *Heohrafiya turyzma* [Geography of tourism]. Kyiv: Vyscha shkola [in Ukrainian].
24. Palamarchuk M. M., & Palamarchuk O. M. (1998) *Ekonomichna i sotsial'na heohrafiya Ukrayiny z osnovamy teorii* [Economic and Social Geography of Ukraine with the Fundamentals of Theory]. Kyiv: Znannya [in Ukrainian].
25. Mironenko N. S. (2001) *Stranovedeniye: Teoriya i metody* [Country Study: Theory and Methods]. Moscow: Aspect Press [in Russian].

26. Hrodzyns'ka I. O., Nezdoymynov S. H., Husyeva O. V., & Zamkova A. V. (2014) *Osnovy rekreatohiyi (ekonomiko-ekolohichnyy ta marketynhovyy aspekt) [Fundamentals of recreation (economic-ecological and marketing aspect)]*. Kyiv: «Tsentr uchbovoyi literatury» [in Ukrainian].
27. Symochko H. V. (2012) Ponyattyevo-terminolohichnyy aparat ta pidkhody do klasyfikatsiyi turystychno-rekreatsiynykh resursiv [A terminology-terminology device and approaches to the classification of tourist and recreational resources]. *Naukovi zapysky Ternopil's'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatyuka: Seriya "Heohrafiya"– Scientific notes of Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatyuk: Series "Geography": Ternopil': SMP "Tayp" [in Ukrainian].*
28. Davis, Hugh C. 1971. The recreation-resource inventory process for state and regional plans. In: Larson, E. vH., ed. *The Forest Recreation Symposium*. State University of New York College of Forestry. Retrieved from https://www.nrs.fs.fed.us/pubs/other/recsym/recreation_symposium_proceedings_001.pdf
29. Gjorgievski Mijalce, Saso Kozuharov and Dejan Nakovski. Tipology of recreational-tourism resources as an important element of the tourist offer. Special issue, *UTMS Journal of Economics* 4 (1): 2013. – P. 53 – 60. Retrieved from <http://www.utmsjoe.mk/files/Vol.%204%20No.%201/1-6-B-Gjorgievski-Kozuharov-Nakovski.pdf>
30. Hall C. M., Page S. J. *The Geography of Tourism and Recreation: Environment, Place and Space*. London: Routledge, 2014, 470 p.